

Attention is focused on the current approaches to the study of literature of historical subjects, as independent creative tasks and work in the formation of skills of historical analysis of the images, the characters in the educational process.

The author has proposed the samples of the problem-creative tasks to work on the formation of skills of historical analysis of the images, the characters of U.Karmalyuk and I. Mazepa in the M. Starytsky's novels «Razboynyk Karmelyuk» and «Youth of Mazepa» and «Desolation», the implementation of which requires the students knowledge features of the era, texts, abilities to search, collect, organize and analyze the material in accordance with the directions of the structure and taking into account the historical, human, national and historical-functional aspects.

Key words: *the formation of the skills to analyze, professional training, a fiction historical character, a historical novel, the principle of Historicism, a historical epoch, a self-study work, creative tasks, historical, general humanic, national, historical- functional aspects.*

УДК 316.774:371.134:001.895

С. С. Денежніков

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

МЕДІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються проблеми медійної компетентності як складової професійної підготовки фахівців в умовах інноваційної освіти. Автор розкриває феномен медійної компетентності як інтегративної якості особистості, що проявляється в можливості фахівця вибирати, використовувати, критично аналізувати, оцінювати, створювати й передавати медіакомпоненти в різноманітних видах, формах і жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа в сучасному соціумі. Автор окремо зупиняється на проблемі сукупності особистісних мотивів, умінь, знань, здібностей, які сприяють відбору та використанню, критичному аналізу й оцінці, створенню та передачі медійних компонентів у різноманітних формах у сучасному динамічному процесі інноваційного розвитку освіти.

Ключові слова: *медіакомпетентність, фахівець, вища освіта, інноваційний розвиток вищої освіти, вищий навчальний заклад, мультимедійні технології та практики.*

Постановка проблеми. На початку XXI століття бурхливий розвиток наукового знання й високих технологій характеризується багатьма напрямками та зростанням об'єму пізнання навколишньої реальності. До їх змістової частини потрапили розробки у провідних галузях знань – нанонаук і нанотехнологій, космофізики, генної інженерії, закономірностей коеволюційного та синергетичного напрямів еволюції людини й суспільства, ера дивовижних надбань інформаційних технологій: Інтернету, електронної пошти, мобільного зв'язку, Grid-комп'ютинга тощо. Нерозривний взаємозв'язок освіти й науки на сьогоднішній день включає дві аксіологічні позиції: ціннісне перетворення навколишньої дійсності та надання реальному світові ціннісних смислів, тобто зміна онтологічної модальності сущого в аксіологічну модальність значущого.

Постіндустріальне суспільство ставить перед сучасною системою вищої освіти низку запитів: онтологічних, методологічних, аксіологічних гуманістичних тощо. Ураховуючи стрімкі зміни в розвитку науки, система освіти переживає глибоку кризу, вихід з якої більшість учених вбачає в її інноваційному розвитку, за яким досягнення сучасних наук і технологій стають предметним полем розвитку освіти взагалі, набуваючи статус стратегічного ресурсу в розвитку суспільства. Особливо це стосується такої сфери хай-тек технологій як інформаційні (медійні, мультимедійні, телекомунікаційні тощо), оскільки застосування останніх у галузі освіти виступає головним пріоритетом у силу процесів глобалізації, інтеграції, інтернаціоналізації останньої.

У свою чергу ці процеси зачіпають проблему професійної компетентності фахівця вищої школи, оскільки останній повинен мати високу медійну компетентність задля свого якісного професійного становлення, високого показника працездатності, творчості, успіху в житті.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемі формування медійної компетентності як складової професійної підготовки фахівців в умовах розвитку інноваційної освіти присвячено низку наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів. Особливості стрімких змін у галузі вищої освіти та інноваційних процесів в останній достатньо широко висвітлені у працях В. Лук'янця [3], А. Костіної [2] та О. Мосіюка [4]. Теоретико-методологічні засади медійної компетентності фахівця вищої школи в умовах інноваційного розвитку освіти окреслені у працях зарубіжних авторів – Д. Букінгема [9], А. Сілверблетта [10] та вітчизняних А. Федорова [5; 6] та А. Хуторського [7]. Особливо слід відзначити дослідження групи авторів «Глобальне майбутнє 2045 Конвергентні технології (НБІКС) і трансгуманістична еволюція» [1], у якому широко розкриваються проблеми інформаційного середовища та впливу мас-медіа на сучасну освіту, науку, виробництво, суспільство в цілому та монографічне дослідження В. Цикіна [8], присвяченого інтерпретації провідних тенденцій розвитку сучасної інноваційної освіти.

Мета статті – здійснити аналіз медійної компетентності як складової професійної підготовки фахівців в умовах інноваційної освіти.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу проведеного дослідження складають фундаментальні положення діалектики суб'єктивного й об'єктивного, історичного й логічного методів пізнання, принципів взаємопроникнення, системного та інформаційного підходів, синергетики, а також еволюційної епістемології. Методологічну основу дослідження становлять методологія постнекласичної науки, методологічний плюралізм, подолання розриву між об'єктом і суб'єктом пізнання. Нова парадигма вищої освіти дозволяє виявити джерела й механізми динаміки багатовимірних соціокультурних систем, зокрема інноваційної освіти.

Широко використовуються методи зіставлення та протиставлення різноманітних поглядів; методи моделювання; системно-структурного

аналізу; уявний експеримент; гіпотетико-дедуктивний метод; метод сходження від абстрактного до конкретного.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день медійні технології широко використовуються в науці й освіті, техніці й виробничих процесах, поп-культурі й засобах масової інформації, бізнесі та сфері обслуговування. Створюються та впроваджуються в життя інтерактивні путівники, мультимедійні енциклопедії, відео та аудіо тренажери, ситуаційно-рольові ігри, системи віртуальної реальності та відеоігри, відео й музичні твори тощо.

Медійні технології захопили ринок виробничих систем і низки корпоративних мереж, на сьогодні знаходять усе більше застосування в мережі Інтернет. На сьогоднішній день Інтернет перестав бути просто окремою віртуальною мережею, а можливості інтерфейсу Інтернету настільки високопродуктивні, що інформація подається користувачеві в мультимедійному вигляді. Варто відзначити, що процес медіатизації Інтернету постійно розширюється та прискорюється. Сьогодні створено низку електронних магазинів, прилавки яких доступні з будь-якої точки земної кулі, ми маємо низку можливостей відвідати віртуальні міста й музеї різноманітного типу. Своєрідні «клуби за інтересами» – соціальні мережі з доступною можливістю завести нових друзів і нові знайомства, електронні випуски новин, відеоконференції, відеотелефонія, всесвітні служби пошуку інформації, інтерактивне телебачення доступні вже сьогодні через мережу Інтернет [4, 243; 8, 123–127].

Провідні дослідники виділяють сім напрямів пріоритетності й актуальності медійної компетентності фахівців в умовах розвитку інноваційної освіти, а саме:

- надвисокий рівень використання медіа текстів і мультимедійних програм та високої насиченості сучасної системи освіти й суспільства в цілому засобами масової інформації;
- крос-культурна й ідеологічно-пропагандистська важливість впливу мультимедіа на суспільне середовище та проблеми освіти й науки зокрема;
- галопуючий рівень зростання масової частки мультимедійної інформації, посилення механізмів управління нею та її поширення;
- висока інтенсивність проникнення мультимедіа в суспільні процеси, процеси розвитку освіти, науки й передових технологій;
- посилення значущості візуальної комунікації та інформації в галузі освіти, науки, інноваційної економіки;
- необхідність створення такого типу навчально-виховного процесу й побудови науково-дослідних програм для студентів, які будуть зорієнтовані на відповідність майбутнім вимогам на ринку праці та підготовки фахівця майбутнього;
- зростаючі національні й інтернаціональні процеси приватизації інформації в галузі освіти, науки та виробництва [9, 16–18].

У найширшому трактуванні, медіакомпетентність являє собою інтегративну якість особистості, що проявляється в можливості особистості вибирати, використовувати, критично аналізувати, оцінювати, створювати й передавати медіакомпоненти в різноманітних видах, формах і жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа в сучасному соціумі.

Медійна компетентність майбутнього висококваліфікованого спеціаліста в умовах інноваційного розвитку освіти являє собою сукупність особистісних мотивів, умінь, знань, здібностей, які сприяють відбору та використанню, критичному аналізу й оцінці, створенню та передачі медійних компонентів у різноманітних формах, видах, жанрах, аналізу складних процесів функціонування медійних технологій у сучасному динамічно змінному соціумі [6, 211].

Для високоосвіченого фахівця в умовах інноваційних змін у галузі вищої освіти притаманний цілий комплекс характеристик, які можна згуртувати до таких напрямів:

- **мотиваційні показники**, до яких слід віднести широкий комплекс тематичних, гносеологічних, інтелектуальних, творчих мотивів, пов'язаних із медійними компонентами, а саме: вибір різноманітного тематичного спектру медійної сфери, постійний пошук нової інформації, намагання постійно підтверджувати власну компетентність у різноманітних сферах науково-дослідницької роботи, пошук наукових матеріалів, дослідницьких цілей, філософський, педагогічний та інтелектуальний діалог із розробниками медіа продукту та спроби створити власний медіа продукт;
- **інформаційні показники**, що включають знання базової термінології, теорії та історії медіакультури в умовах масової комунікації та впливу медіа в сучасному суспільстві;
- **контактні показники**, що проявляються у взаємодії користувача з медійними технологіями та їх компонентами;
- **перцептивні показники**, що ототожнюють компоненти ідентифікації з авторською позицією на основі емоційно-змістового співвіднесення елементів медіа;
- **тлумачні показники**, що демонструють уміння критично аналізувати вплив медіа на соціальні процеси;
- **практико-операційні показники**, що включають практичне вміння створювати та поширювати медіа компоненти;
- **креативні показники**, що демонструють творчий підхід до різноманітних видів і напрямів медійної діяльності [10, 87–88].

На думку багатьох дослідників медійна компетентність фахівця вищого навчального закладу має певні якості, а саме:

- **структурованість** – кожен фахівець організовує власну базу даних та інформації за своїм власним стилем;

- **вибірковість** – вбудована в наявні організаційні кластери знань, оскільки не вся інформація перетворюється на знання;
- **відносність** – знання й бази знань мають властивість швидкого старіння, тому їх можливо розглядати як актуальні лише в певному просторово-часовому континуумі (слід відзначити, що в авангардних напрямках розвитку наук і технологій знання подвоюються кожні півроку);
- **дуальність** – існує зовнішня оцінка медійної компетентності та внутрішня самооцінка медійної компетентності фахівцем;
- **синергійність** – процес самовільного виникнення в нерівноважних системах нових кластерів і баз знань та інформації;
- **аккумулятивність** – інформація й бази знань мають тенденції до накопичення з плином часу (знання стають глибше, об'ємніше, ширше);
- **мультифункціональність** – наявність різного роду специфічних баз знань за певними напрямками чи критеріями [5, 146; 7, 82].

На основі досягнень сучасної педагогічної думки можемо виділити сім основних показників медіакомпетентності викладача вищого навчального закладу в умовах інноваційного розвитку освіти:

- **мотиваційний** – сукупність фізичних і психологічних можливостей людини, які визначають процес її контактування з медійними технологіями;
- **контактний** – частота інтерактивної взаємодії людини з мультимедійним середовищем;
- **інформаційний** – знання теоретико-методологічних основ медіапростору, медійної комунікації;
- **перцептивний** – здатність до сприйняття мультимедійного простору;
- **інтерпретаційний** – уміння й навички критичного аналізу процесів функціонування медіа в соціальному просторі;
- **діяльнісний** – уміння якісного відбору медіа для роботи та власного проектування;
- **креативний** – здатність до творчої діяльності, пов'язаної з медійним простором і медійними технологіями [2, 121–130].

Можемо з упевненістю констатувати, що запропонована реалізація мультимедійних технологій у навчально-виховному та науково-дослідницькому процесах має низку позитивних сторін. По-перше, гнучкість – система відкрита, тобто користувач може залучати додаткові загальнодоступні засоби інтернет-сервісу: комбіновані й локальні програми, соціальні мережі, скайп-конференцію тощо, а також із залученням можливостей Google та uCoz, не складно домогтися відповідності функціональних можливостей системи особливостям змісту освітніх дисциплін і застосованих методик викладання [1, 144]. По-друге, автономність – система мультимедійної підтримки користувачів базується на загальнодоступних інтернет сервісах, тому остання не залежить від

наявності у вищому навчальному закладі необхідної мультимедійної інфраструктури та якості адміністрування спеціальних систем управління контентом. Єдиною необхідною умовою виступає доступ до інтернету, який можливий із планшету, мобільного телефону через мобільний інтернет чи Wi-Fi [3, 6]. По-третє, доступність – запропоновані для використання мультимедійні технології побудовані за принципом доступності непідготовленому користувачеві, тому для роботи з ними не потрібна довгострокова підготовка (достатньо декілька годин для отримання навиків роботи з мультимедійною програмою).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На сьогоднішній день проблема медійної компетентності як складової професійної підготовки фахівця в умовах інноваційної освіти набуває надзвичайної актуальності, оскільки для останнього вміння критично аналізувати процес функціонування мультимедійних технологій у соціумі з врахуванням різноманітних факторів на основі високорозвиненого критичного мислення є запорукою успіху у професійній кар'єрі. Аналіз медіатекстів на основі здатності до медіасприйняття, близького до «комплексної ідентифікації», інтерпретація (трактування), яке передбачає порівняння, абстрагування, індукцію, дедукцію, синтез, критичну оцінку авторської концепції в контексті структури створення медіатекстів.

Екзистенційно-особистісні смисли медійної компетентності фахівця вищого навчального закладу полягають у сприянні людині в її творчих пошуках власної сутності, виявлення й розвитку потенційних здібностей і прагнень; медіаосвіта постає фактором розвитку особистості в контексті минулого і теперішнього досвіду, становлення світоглядної орієнтації та формування аналітичного ставлення до тієї чи іншої ідейно-моральної позиції, забезпечує усвідомлену й обґрунтовану систему створення переконань. Формування медійної компетентності інтерпретується як розгорнута довготривала громадсько-просвітницька діяльність серед першочергових завдань якої – безперервний розвиток у соціумі культури адекватного раціонально-критичного сприйняття змісту медійних текстів та самостійної оцінки діяльності засобів масової інформації. В умовах домінування медіакультури медіаосвіта стає структуроформуючою ланкою системи інноваційної освіти, актуалізує онтологічні підстави останньої.

Пріоритетними напрямками подальших досліджень вважаємо розгляд віртуальної реальності як феному та її впливу на розвиток медійної компетентності фахівця в умовах впровадження інноваційної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глобальное будущее 2045. Конвергентные технологии (НБИКС) и трансгуманистическая эволюция / под ред. проф. Д. И. Дубровского. – М.: ООО «Издательство МБА», 2013. – 272 с.
2. Костина А. В. Массовая культура как феномен постиндустриального общества / А. В. Костина. – М.: КомКнига, 2013. – 352 с.

3. Лукьянец В. С. Индустрия научных знаний: NBICS-технологическое расширение окна в будущее / В. С. Лукьянец // Наука XXI століття, індустрія хай-тек і сучасна освіта : тези виступів учасників Всеукраїнської наукової конференції (18–19 жовтня 2012 р.) / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка ; Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України та ін. ; [редактор упорядник С. С. Денежников ; за заг. ред. докт. філос. н., проф. Цикіна В. О.]. – Суми, 2012. – С. 3–16.
4. Мосіюк О. Концепція соціальної освітньої мережі як інноваційного засобу навчання / О. Мосіюк // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 6. – С. 240–245.
5. Федоров А. В. Медиаобразование: история, теория и методика / А. В. Федоров. – Ростов-на-Дону : Изд-во ЦВВР, 2012. – 708 с.
6. Федоров А. В. Медиаобразование: творческие задания для студентов и школьников / А. В. Федоров // Инновации в образовании. – 2012. – № 4. – С. 175–228.
7. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А. В. Хуторской. – М. : Изд-во МГУ, 2013. – 416 с.
8. Цикин В. А. Философская интерпретация современного образования / В. А. Цикин. – Сумы : Palmarium Academic Publishing. – 2014. – 246 с.
9. Buckingham D. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture / D. Buckingham. – Cambridge, UK : Polity Press, 2013. – 220 p.
10. Silverblatt A. Media Literacy / A. Silverblatt. – Westport (Connecticut) ; London : Praeger, 2011. – 449 p.

РЕЗЮМЕ

Денежников С. С. Медийная компетентность как составляющая профессиональной подготовки специалистов в условиях инновационного образования.

В статье рассматриваются проблемы медийной компетентности как составляющей профессиональной подготовки специалистов в условиях инновационного образования. Автор раскрывает феномен медийной компетентности как интегративного качества личности, что проявляется в возможности специалиста выбирать, использовать, критически анализировать, оценивать, создавать и передавать медиакomпоненты в различных видах, формах и жанрах, анализа сложных процессов функционирования медиа в современном социуме. Автор отдельно останавливается на проблеме совокупности личностных мотивов, умений, знаний, способностей, которые способствуют отбору и использованию, критическому анализу и оценке, созданию и передаче медийных компонентов в разнообразных формах в современном динамичном процессе инновационного развития образования.

Ключевые слова: медиакomпетентность, специалист, высшее образование, инновационное развитие высшего образования, высшее учебное заведение, мультимедийные технологии и практики.

SUMMARY

Dieniezhnikov S. Media competence as a component of professional training of the specialists in the context of innovative education.

The article is devoted to the problems of media competence as a part of professional training of the specialists in the context of innovative education. The author reveals the phenomenon of media competence as an integrative personality, which manifests itself in the ability to choose, use, critically analyze, evaluate, create and send mediacomponent in various types, forms and genres, analysis of complex processes of functioning of the media in modern society. The author separately highlights the problem of the combination of the personal motives, skills, knowledge, abilities that contribute to the selection and use of

critical analysis and evaluation, creation and transfer of media components in various forms in today's dynamic process of innovation education.

Post-industrial society confronts the modern system of higher education the number of query: ontological, methodological, axiological, humanistic and others. Given the rapid changes in the development of science, the education system is in deep crisis from which the majority of scholars sees in its innovative development, in which the achievements of modern science and technology become the subject field of the development of education in general, acquiring the status of a strategic resource in the development of society. Especially it concerns the sphere of hi-tech technologies of information (media, multimedia, telecommunication and others), because the use of the latest in education is the main priority due to the processes of globalization, integration, internationalization of the latter.

The purpose of this article is to analyze media competence as a part of professional training of the specialists in the context of innovative education.

Theoretical-methodological basis of the study constitute the fundamental provisions of the dialectic of the subjective and objective, historical and logical methods of knowledge, the principles interpenetration, the system and information approaches, synergetics and evolutionary epistemology. The methodological basis of the research methodology are post-non-classical science, methodological pluralism; bridging the gap between the object and subject of cognition. The new paradigm of higher education helps to identify the sources and mechanisms of the dynamics of multidimensional socio-cultural systems, in particular for innovative education.

The authors has widely used the methods of comparison and contrast different views; simulation methods; systematic structural analysis; a thought experiment; deductive method; the method of ascent from the abstract to the concrete.

Key words: *media competence, a specialist, higher education, innovative development of higher education, institution of higher education, multimedia technologies and practices.*